زنجیرە وانەکانی عەقیدە

مقامی محمود

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی
فێرخوازێکی زانستی شەرعی

زنجیرە وانەکانی عەقیدە

بسم الله الرحمن الرحيم

مەقامی مەحمود

مەقامی مەحمود

[عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا] { الاسراء ٧١ }
مجاهد قوتابی ابن عباسی ئامۆزای پێغەمبەر { ﷺ } دەفەرموێت :
ئەو مەقامە مەحمودەی الله دەی بەخشێتە رسول الله { ﷺ } بریتیە لە دانیشتی پێغەمبەر { ﷺ } لەسەر عەرشی الله.
ئەمەش عەقیدەی سەلەفە.

ئیجماعی هەموو سەلەف لەسەر وەرگرتنی ئەو ئەثەرەی امام مجاهد

ئیمامی الآجري رحمه الله تعالی فەرمویەتی :
وأما حديث مُجاهد .. فقد تلقّاه الشُّيوخ من أهل العلم والنَّقل لحديث رسول الله { ﷺ } تلَقّوها بأحسن تلقٍّ وقبلوها بأحسن قبول ولم يُنكروها وأنكروا على من ردَّ حديث مُجاهدٍ إنكارًا شديدًا وقالوا: من ردَّ حديث مجاهد فهو رجلُ سُوء

حەدیثەکەی موجاهید شێخەکان هەمویان وەریانگرتوە لەزانایان بەجوانترین شێوە وەکەسیان نکۆڵیان لێی aنەکردوە ئینکاری زۆر توندیان کردوە لەوکەسەی کەئەم حەدیثەی مجاهد ڕەدبکاتەوە وە وتویانە ئەوەی ڕەدی حدیث مجاهد بکاتەوە پیاوێکی خراپە (وەک ڕبیع و الالبانی شێخی وسلیمان علوان)

الخلال رحمه الله لە كتاب السنة (209/1) وتەی ئیمام احمدی گێڕاوەتەوە کەفەرمویەتی

قال: قد تلقّتها العلماء بالقبول نُسلّم الأخبار كما جاءت.
زانایان ئەم ئەثەرەیان وەرگرتوە وقبوڵیان کردوە ملکەچ دەبین بۆ ئەو هەواڵانە وەک چۆن هاتوە .
إسحاق بن إبراهيم الحنظلي التميمي ناسراو بە
اسحاق بن راهويه دەفەرموێت :
وە لە عەقیدەی أهل السنة والجماعة بریتیە لە :
ئیمان بەوەی الله پێغەمبەر محمد { ﷺ } دادەنیشێنێت لەسەر عەرش .
تەسلیم بون بۆ ئەوە و ئیمان بون پێی
وە هیچ کەس ڕەدی ناداتەوە جگە لە جەهمیەکان
(وەک ربیع و الالبانی وعلوان)
{ الجامع في العقائد لـ آل حمدان ١/٣٠٢ }

عبدالوهاب بن عبدالحكم بن نافع الورَّاق (251) فەرمویەتی
من رَدَّ هذا الحديث فهو جهميّ.
هەرکەسێ ئەم حەدیثە ڕەدبکاتەوە ئەوکەسە جەهمیە (وەک ربیع الالبانی وعلوان)

أبو داود السِّجستاني صاحب السُّنن (275هـ) فەرمویەتی
من أنكر هذا فهو عندنا مُتهمٌ ما زال النّاس يُحدِّثون بهذا يُريدون مُغايظة الجهمية وذلك أن الجهميّة يُنكِرون أن على العرشِ شَيءٌ.
قال: ما ظننت أن أحدًا يُذكرُ بالسُّنّةِ يتكلَّم في هذا الحديث.

هەرکەس نکۆڵی ئەم حەدیثە بکات لەلای ئێمە تۆمەتباردەکرێت چونکە بەبەردەوام خەڵکی ئەم حەدیثەیان گێڕاوەتەوە و ویستویانە جەهمیەکانی پێ سەغڵەت بکەن چونکە جەهمیەکان نکۆڵی ئەوەیان دەکرد لەسەر عەڕش شتێ هەبێت وە گومانم نەبردوە هیچ یەکێ کەئەهلی سونەبێ و قسەی لەسەر ئەم حەدیثە کردبێت (ئەمەش جۆرێکە لەنەقل کردنی اجماع کەهەموو سەلەف واهل السنە کەسیان ئەمەیان ڕەدنەکردۆتەوە وکەسیان نەیان فەرموە زەعیفە وهەمویان عقیدەیان لەسەر بنیادناوە)

{ الحد للدشتی بتحقیق عادل ال حمدان }

إبراهيم الحربي (285هـ)دەفەرموێت ئەم حەدیثە عثمان بن ابی شیبە لەدانشتێکیدا وتی لەپێش خەلکی کەلەو شوێنەدا بیست هەزار کەس دانیشتبون ئەگەر یەکێ لەو دانیشتوانە بهاتبایە بۆلای عثمان پێی بگوتایە ئەم حەدیثە باس مەکە یان ئینکاری لەم حەدیثە بکردایە ئیلا لەو دانیشتنە دەردەکرا یاخود دەکوژرا (واتا گەر ربیع و الالبانی وسولیمان علوان لەوێ بوایەن وایان لێدەکرا بەڵام لەغوربەتی ئیسلام ومەنهەجی سەلەف کەسێک شایستەی کوشتنە کراوەبەئیمام !)

(هذا حدَّثَ به عثمان بن أبي شيبة (239هـ) في المجلسِ على رُؤوسِ النَّاسِ فكم ترى كان في المجلس عشرين ألفًا ؟ فترى لو أن إنسانًا قام إلى عُثمان فقال: لا تُحدِّث بهذا الحديث أو أظهر إنكاره تراه كان يخرج من ثَمّ إلا وقد قُتِلَ.)

{ الاحتجاج عادل ال حمدان }

عبدالله بن الإمام أحمد بن حنبل (290هـ) فەرمویەتی
سمعت هذا الحديث من جماعةٍ وما رأيت أحدًا من المُحدّثين يُنكره وكان عندنا في وقتِ ما سمعناه من المشائخ أن هذا الحديث إنّما تُنكره الجهمية.

ئەم حەدیثەم لەکۆمەڵی زانایانەوە بیستوە کەسم نەبینیوە لەفەرمودەناسان ڕەدی بکاتەوە ونکۆڵی لێ بکات ولەوکاتانەی کە ئەم فەرمودەمان دەبیست لەشێخەکانمان دەیانفەرموو ئەم حەدیثە جەهمیەکان نکۆڵی لێ دەکەن .

أبو بكر بن إسحاق الصَّاغاني (270هـ): فەرمویەتی
قد أتى عليّ نيف وثمانون سنةٍ ما علمتُ أنَّ أحدًا ردَّ حديث مُجاهد إلا جهميٌّ وقد جاءت به الأئمة في الأمصارِ وتلقّته العُلماء بالقبولِ مُنذُ نيفٍ وخمسين ومائة سنة.

زیاتر لەهەشتا ساڵم بەسەرداهات نەمزانیوە کەس ئەم ئەثەرەی مجاهدی ڕەدکردبێتەوە ئیلا جەهمی نەبێت وە ئومەت لەهەموو ولاتان وەزانایان ئەم ئەثەرەیان قبول کردوە زیاتر لە150ساڵە

ابن تيمية (728هـ): دەڵێ
كان السَّلف والأئمة يروونه ولا يُنكرونه ويتلَقّونه بالقبول.
سەلەف وپێشەوایان ئەم ئەثەرەیان ڕیوایەت کردوە ونکوڵیان لێی نەکردوە و وەریانگرتوە وقبوڵیان کردوە

ابن القيم: دەڵێ
أن هذا يثبته أهل السنة وأنه لا يردُّ هذا إلا الجهمية وعلى هذا فإذا ثبت يكون المقام المحمود شيئان: الشفاعة وإقعاده على العرش ويكون هذا من خصائصه - عليه الصلاة والسلام.
شرح الشرح والإبانة (الإبانة الصغرى) - تفسير المقام المحمود

ئەم ئەثەرە ئەهلی سونەت جێگیری دەکەن کەس نیە ڕەدی بکاتەوە ئیلا جەهمیەکان نەبێت وەبەم شێوەیەش جێگیردەبێت کە مقام المحمود دووشتە شەفاعەت و دانیشاندنی پێغەمبەر لەسەر عەرش وئەمەش تایبەتمەندی پێغەمبەرە { ﷺ } .

تێبینی : سلێمان علوان گەرچی ناسراوە بەوەی عیلمێکی زۆری پێیەو چەندان پەڕتوک و نووسراوی لەبەرە کە لەژماردن نایەن ئەوەندە زۆرن وە دەسبەسەرە لەلایەن سعودییەوە بەڵام کەسێکی گومڕایە و باوەڕیشی بەعوزر بەجەهل و نەزانی هەیە بۆبکەری شیرک و کوفری ئاشکرا .
وەڕەدی ئەثەرەکەی امام مجاهد دەکاتەوە وەک جەهمییەکان .
البانی ـش بەهەمان شێوەی سلێمان علوان بەڵکو خراپتریش .

حوكمی كەسێک چییە؟
دانیشتنی پێغەمبەر{ ﷺ } لەسەر عەرش
ڕەد بكاتەوە؟؟؟

یەكێک لەو هۆكارانەی كە سەلەف تەكفیری نكۆڵی كارانی ئەثەری مجاهد دەكەن و بە جەهمی ناویان دەبەن ئەوەیە كە ئەوان فەزیلەتێک كە الله بۆی داناوە ئەوان بۆی جێگیر ناكەن بەمەش لە شأن و گەورەیی رسول الله { ﷺ } دەهێننە خوارەوە و ئەمەش خۆی لە خۆیدا كوفرە و خاوەنەكەی لە میللەتی موسڵمانان دەكاتە دەرەوە جا هەندێ جاهیل بە تەوحید كە پێیان وایە بەس خۆیان لەسەر حەقن و موجاهیدی سەردەمن كاتێک هەندێ برا پۆست ئەكەن لەدژی جەهمییە نوێكان و وەک سەلەف ئەڵێن ئەوەی ئەم فەضیلەتە ڕەد بكاتەوە جەهمییە كەچی ئەوانەی تەنها خۆیان پێ حەقە و لایان وایە تەنها ئەوان جیهاد ئەكەن و ڕەشایی گەورەن ئەڵێن نابێ لەسەر بابەتی لاوەكی ناكۆكیمان هەبێت سبحانە الله سەلەف تەكفیری ئەوانەیان كردووە ڕەدی بكەنەوە ئەمیش ئەڵێ بابەتی لاوەكی !!!

وە هۆكارێكی دیكە رەد كردنەوەی فەرمایشتی الله یە جل جلالە كە دەفەرمێ [عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] { الاسراء ٧١ }

ووتەی سەلەف دەربارەی ئەوە:

١ - أخبرنا عبد الله بن أحمد كتب إلي العباس العنبري بخط يده حدثنا يحيى بن كثير العنبري قال : ثنا سلم بن جعفر
وكان ثقة الجريري عن سيف السدوسي عن عبد الله بن سلام دەفەرمێ :
بێ گومان پێغەمبەری الله لە ڕۆژی دوایدا دادەنیشێت لەسەر کورسی پەروەردگار لە نێوان دوو دەستی پەروەردگاردا عز وجل .

بە أبو مسعود الجُرَيري ووترا : گەر لەسەر کورسی پەروەردگار بێت کەواتە ئەو لەگەڵیەتی فەرمووی : هاوار بۆ تۆ پاشان ئەوە بە شکۆ ترین فەرموودەیە کە تاوەکو ئێستە بیستبێتم .
الحجة العباس العنبري دەفەرمێ : ئەوە بە شکۆ ترین فەرموودەیە تاوەکو ئێستە بیستبێتم وە من نکۆڵی لەسەر ئەو کەسە دەکەم کە ئەم فەرموودەیە ڕەد دەکاتەوە وە ئەو کەسە لە لای من کەسێکی خراپ « پیسە » تۆمەتبارە لەسەر پێغەمبەری الله { ﷺ } .
{ السنة للخلال ٢٣٧ }

٢ - أبو بكر بن أبي طالب « ٢٧٥ ک کۆچی دوایی کردووە » دەفەرمێ : هەرکەس ڕەددی بکاتەوە ئەوە ڕەددی لەسەر الله داوەتەوە عز وجل وە هەرکەس فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } بە درۆ بزانێت ئەوە کافرە بە الله .
{ السنة للخلال ٢٤٥ }

٣ - **الخلال** دەڵێ **أحمد بن أصرم المزني** « ٢٨٥ ک کۆچی دوایی کردووە » ئەم فەرموودەیەی پێ ووتم « واتە : ئەثەری مجاهد » پاشان فەرمووی : هەرکەس رەددی بکاتەوە ئەوە تۆمەتبارە لەسەر الله و پێغەمبەرەکەی { ﷺ } وە ئەو کەسە لە لای ئێمە کافرە .

{ السنة للخلال ٢٤٦ }

٤ - **أبو بكر المقرئ** « محمد بن حماد ٢٦٧ ک کۆچی دوایی کردووە » دەفەرمێ : هەرکەسێک ئەو فەرموودانەی لە لا باس بکرێت جا بێدەنگ بێت ئەوە تۆمەتبارە لەسەر ئیسلام چ جای بۆ کەسێک کە تانەیان لێ بدات .

{ السنة للخلال ٢٤٩ }

٥ - **عبد الوهاب بن عبد الحكم الوراق** « ٢٥١ ک کۆچی دوایی کردووە » دەفەرمێ : ئەو کەسەی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } رەدد دەکاتەوە کە دایدەنیشێنێت لەسەر سەر عەرش ئەوە تۆمەتبارە لەسەر ئیسلام .

{ السنة للخلال ١ / ١٦٧ }

٦ - **أبو بكر الخلال** دەڵێ : گوێم لە محمد بن إسماعيل السلمي « ٢٨٠ ک کۆچی دوایی کردووە » دەفەرمێ : هەرکەس گومانی وابێت کە محمد { ﷺ } ئەوەی پێ نادرێت کە لە لایەن الله وە جل جلالە کە مجاهد فەرموویەتی : ئەوە کافرە بە الله ی مەزن .

{ السنة للخلال ١ / ١٦٨ }

٧ - علي بن دواد القنطري « ٢٧٢ ک کۆچی دوایی کردووە » دەفەرمێ : أما بعد ئامۆژگاریتان ئەکەم بە دەست گرتن بە ڕێگەی أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل رضي الله عنه چونکە ئەو پێشەوای تەقواکارانە بۆ دوای خۆی وە تانەیە بۆ پێچەوانەکارانی وە ئەو الترمذي
(ترمذی کەسێکی جەهمییە ئەو ترمذیە نیە کە خاوەنی سنن الترمذي یە بەڵکو جیان) بە تانە دانی لە مجاهد و رەد کردنەوەی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ }
بیدعەچیە وە هیچ کەسێک فەرموودەی محمد بن فضیل لە لیث لە مجاهد ەوە [عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] کە دەڵێ : دادەنیشێنێت لەسەر عەرش رەدد ناکاتەوە تەنها جەهمی نەبێت هەجر ئەکرێت و قسەی لەگەڵ ناکرێت و ئاگاداری لێ ئەدرێت وە لە هەموو کەسێک کە رەدی فەزیلەتی پێغەمبەر بکاتەوە { ﷺ } .
وە من شاهیدم لەسەر ئەوەی کە ئەو الترمذي جەهمیەکی پیسە ئەوە ٨٤ ساڵ بەسەرمدا تێپەڕیوە کەسم نەدیوە ئەو فەزیلەتەی ڕەد کردبێتەوە تەنها جەهمی نەبێت ....
پاشان دەڵێ : وە من نکۆڵی ئەکەم لەسەر ئەو ئەوە دەهێنێ « واتە : نکۆڵی لەو ئەثەرە دەکات » بەوەی : تانە لە مجاهد دەدات وە فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } رەد دەکاتەوە. .... تاوەکو کۆتایی ووتەکە .
{ السنة للخلال ١ / ١٨٧ }

٨ - هارون بن العباس الهاشمي « ٢٧٦ ک کۆچی دوایی کردووە » دەڵێ : هەرکەسێک فەرموودەی مجاهد رەدد بکاتەوە ئەوە لەلای من جەهمیە وەهەر کەسێک فەزڵی پێغەمبەر { ﷺ } رەدد بکاتەوە ئەوە لەلای من زەندیقە داوای تەوبەی لێ ناکرێت وە دەکوژرێ چونکە الله عز وجل فەزڵی داوە بەسەر پێغەمبەراندا { ﷺ } ..... { السنة للخلال ١ / ١٩٠ }

٩ - أبو علي إسماعيل بن إبراهيم الهاشمي دەڵێ : ئا ئەوەی ناسراوە بە الترمذي ئەو لە لامان بیدعەچیەکی جەهمیە وە هەرکەس فەرموودەی مجاهد « نکۆڵی بکات » ئەوە نکۆلی فەزڵی پێغەمبەری { ﷺ } کردووە وە هەرکەس رەدی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } بکات ئەوە لە لای ئێمە کافرە و هەڵگەڕاوەیە لە ئیسلام ..

پاشان دەڵێ : وە ئەوەی پەرستشی الله ی پێدەکەین

دینمانە فەرموودەی مجاهد کە دایدەنیشێنێت لەسەر عەرش هەرکەسێک رەددی ئەوە بکاتەوە ئەوە لە لای ئێمە جەهمیەکی کافرە وە پێم گەشتووە . (وە وتوویەتی هاشمیەکان لەگەڵمن لەسەر وێنەی قسەی منن)

{ السنة للخلال ١ / ١٩١ }

١٠ - محمد بن عمران الفارسي الزاهد دەڵێ : نەمدیوە نە لە نێو موسڵمانە تەسلیم بووەکان نە لە نێو باوەڕدارە ڕاستگۆکان وە نە لە نێو زانا شەرعناسەکان وە نە لە نێو الله ناسە پەرستشکارەکانی وە نە لەنێو گومڕا بیدعەچیەکان کە هیچ کەسێک بە حەڵاڵی بزانێت لە گرێبەستی دین و بیدعەکەیدا تانە بدات لە رسول الله { ﷺ } وە فەزیلەتێک رەدد بکاتەوە کە الله فەزڵی پێداوە بەهۆیەوە وە تایبەتی کردووە پێی ...

{ السنة للخلال ١ / ١٩٢ }

١١ - هارون بن معروف لە پاش ئەوەی فەرموودەی مجاهد دەخوێنێتەوە بە سندەوە پاشان دەڵێ : پێم گەشتووە کە دزراوێک « تاڵانکراوێک » لە نەزانان نکۆڵی لەوە کردووە

واتە فەرموودەی مجاهد ڕوانیمە نێو نکۆڵی کردنەکەیدا ئەگەر ئەو مەبەستی مجاهد بێت ئەوە مەبەستی ابن عباس ە وەگەر مەبەستی ابن عباس بێت ئەوە

ڕەددی فەرموودەی پێغەمبەری الله ی داوەتەوە وە گەر ڕەدەی پێغەمبەری الله دابێتەوە ئەوە کافر بووە بە الله .
وە من داوا لە الله ئەکەم بە هەموو ئەو ناوانەی کە هی ئەون هەرکەسێک مافێکی نکۆڵی لێ بکات یان فەزڵێکی نکۆڵی بکات یان چاو بنوقێنێ لە شتێک لە فەزڵی ئەو بەر شەفاعەتی نەکەوێت وە حەشری نەکات لەگەڵ کۆمەڵەکەیدا وە بێبەش ببێت لێی .
{ السنة للخلال ١ / ١٩٣ }

هارون بن معروف مەبەستی ئەوە نیە کە نکۆڵی کار ئەگەر تەنها ڕەددی رسول الله { ﷺ } بداتەوە ئەنجا کافرە بەڵکو لە دوای ئەوە باسی فەزیلەت و مافەکانی کرد و تەکفیری لەسەر کردن .

١٢ - محمد بن يونس البصري دەڵێ : ئەو پیاوە ناسراو بە الترمذي بۆ ئێمە و هاوەڵانمان بیدعەکەی ڕوون بووەوە وە لادانی لە دین وە ڕەد کردنەوەی ئەو ئەثەرانەی کە بەڵگەیان پێ دەهێنرێتەوە لەسەر جەهمیەکان وە قسە کردنی لەسەر رسول الله { ﷺ } چونکە هەرکەسێک ئەم فەرموودانە ڕەدد بکاتەوە ئەوە کەم و کورتی ئەداتە پاڵ پێغەمبەر { ﷺ } وە تانەدانی
« واتە : الترمذي » لە مجاهد وە ئەو لەتابعیە بەرزەکانە هاوەڵێتی کۆمەڵێک لە هاوەڵانی رسول الله { ﷺ } کردووە وە لەبەری کردووە لێیانەوە .

وە لە هیچ کەسێکمان نەبیستووە لە شەیخە پێشووەکانمان لەوانەی کە ئەهلی سوننەن ئەم فەرموودانەیان باس کردبێت تەنها بە قەبوڵ کردنیان نەبێت وە بەڵگەیان ئەهێنایەوە لەسەر جەهمیەکان و سەرشۆڕیان ئەکردن پێیان وە

تەکفیریان ئەکردن وە هیچ کەسێک ڕەددی ناکاتەوە تەنها پەکخەرێکی جەهمی نەبێت .(وەک البانی و ربیع مەدخەلی و سلیمان علوان)
{ السنة للخلال ١ / ١٩٦ }

١٣ - عبد الله بن أحمد بن حنبل دەڵێ : ئەم فەرموودەیەم لە کۆمەڵێک بیستووە وە نەمدیوە هیچ کەسێک لە فەرموودەناسان نکۆڵی لێ بکات وە لە لای ئێمە کاتێک ئەمانبیست لە شەیخەکانەوە ئەم فەرموودەیە تەنها جەهمیەکان نکۆڵی لێ ئەکەن وە من نکۆڵی لەسەر هەموو کەسێک دەکەم کە ڕەددی ئەو فەرموودەیە ئەکاتەوە وە ئەو تۆمەتبارە لەسەر پێغەمبەر { ﷺ } .
{ السنة للخلال ١ / ١٩٨ }

١٤ - أبو بكر المروذي دەڵێ : نوسراوی علي بن سهل م بۆ هات بە دەستنوسی خۆی وە تێیدا بوو : حدثنا هارون بن معروف و خلاد بن أسلم قالا ثنا محمد بن فضيل عن ليث عن مجاهد
[عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] دەڵێ : دایئەنیشێنێ لەسەر عەرش .
وە ئەوە فەزیلەتێکە تایبەتە بە پێغەمبەر { ﷺ }
جا هەرکەسێک فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } ڕەدد بکاتەوە ئەوە کافرە .
وە سعيد بن عبد الرحمن بن أبزى دەڵێ : ووتم بە باوکم : ئەگەر کەسێکت بینی جنێو دەدات بە أبو بكر چی لێ دەکەیت ؟
ووتی : دەیکوژم ووتم : ئەی عمر ؟ ووتی : دەیکوژم ئەوە بۆ أبو بكر و عمر ئەی چۆن بۆ کەسێک فەزڵەکانی پێغەمبەر { ﷺ } ڕەدد بکاتەوە .
{ السنة للخلال ١ / ٢٠٦ }

١٥ - أبو بكر المروذي دەڵێ : پرسیارم لە أبو عبد الله بن عبد النور کرد دەربارەی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } فەرموودەی مجاهد ؟

ووتی : سوێند بە الله پێغەمبەر { ﷺ } فەزیلەتێکی دیکەی نیە هاووێنەی ئەوە بەشەیخەکانم گەشتووم وەریان ئەگرتن و قەبوڵیان ئەکرد وە دڵیان پێی خۆش بوو وە هیچ کەسێک رەددی ناکاتەوە تەنها کەسێکی پیسی جەهمی نەبێت .

{ السنة للخلال ٢٨٩ }

یەکێکی دیکە لەو هۆکارانەی سەلەف تەکفیری ئەو کەسە ئەکەن کە ئەثەری مجاهد رەدد ئەکاتەوە و نکۆڵی ئەکات ئەوەیە کە پێچەوانەی هەموو زانایانی سەلەفیان کردووە کە ئەم ئەثەرەیان وەرگرتووە و زۆر بە توندی دەستیان پێوە گرتووە

وە لە هەمان کاتدا چوونەتە سەر عەقیدەی جەهمیەکان و زەندیقەکان جەهمیەکان « زەندیقەکان » ئەم ئەثەرە رەدد دەکەنەوە و باوەڕیان پێی نیە و ناسراون بە نکۆڵی لێ کردنی ئەمەش وەک هەموو ئەو سیفەتانەی الله کە رەددی ئەکەنەوە و نکۆڵی لێ ئەکەن سەلەف تەکفیری لەسەر دەکەن .

ووتەکانی سەلەف لە دیاری کردنی ئەم هۆکارە :

١ - أبو بكر الصاغاني « ت ٢٧٠ هـ » دەڵێ : ئەوە هاشتا و ئەوەندە « ١ - ٣ » ساڵ تێپەڕیوە بە سەرمدا هیچ کەسێکم نەدیوە فەرموودەی مجاهد رەدد بکاتەوە تەنها جەهمی نەبێت وە پێشەوایانی شارەکان هێناویانە و زانایان وەریان گرتووە و قەبوڵیان کردووە لە مێژ سەد و پەنجا و ئەوەندە ساڵە .

{ أبطال التأويلات ٤٤٦ }

٢ - علي بن داود القنطري « ت ٢٧٢ هـ » دەڵێ : ئەوە هەشتا و چوار ساڵ تێپەڕیوە بەسەرمدا نەمبینیوە هیچ کەسێک ئەو فەزیلەتە ڕەدد بکاتەوە تەنها جەهمی نەبێت .وەک (البانی و ربیع مەدخەلی و سلیمان علوان)

٣ - أبو داود السجستاني « ت ٢٧٥ هـ » دەڵێ : هەر کەسێک نکۆڵی ئەوە بکات ئەوە لە لای ئێمە تۆمەتبارە بەردەوام خەڵکی گێڕاویانەتەوە بە مەبەستی ڕق لێ بوونەوەی جەهمیەکان .

{ السنة للخلال ٢٤٣ }

٤ - عبد الله بن أحمد بن حنبل « ت ٢٩٠ هـ » دەڵێ : ئەم فەرموودەیەم لە کۆمەڵێک بیستووە وە نەمدیوە هیچ کەسێک لە فەرموودەناسان نکۆڵی لێ بکات وە لە لای ئێمە کاتێک ئەمانبیست لە شەیخەکانەوە ئەم فەرموودەیە تەنها جەهمیەکان نکۆڵی لێ ئەکەن وە من نکۆڵی لەسەر هەموو کەسێک دەکەم کە ڕەددی ئەو فەرموودەیە ئەکاتەوە وە ئەو تۆمەتبارە لەسەر پێغەمبەر { ﷺ } .

{ السنة للخلال ١ / ١٩٨ }

٥ - إسحاق بن راهوية « ت ٢٣٨ هـ » ووتی بە أبو علي القوهستاني : هەرکەس ئەو فەرموودەیە ڕەدد بکاتەوە ئەوە جەهمیە .

{ السنة للخلال ١ / ١٦٦ (٢٧١) }

٦ - إبراهيم الزهري دەڵێ : بیستم هارون بن معروف « ت ٢٣١ هـ » دەیووت : هیچ کەس نکۆڵی ناکات لە فەرموودەی ابن فضيل لە ليث لە مجاهد ەوە تەنها جەهمیەکان نەبێت .

{ السنة للخلال ٢٥٢ }

٧ - **به الجريري** « ت ١٤٤ هـ » ووترا : ئەگەر ئەو « واتە : پێغەمبەر { ﷺ } » لەسەر کورسی پەروەردگار بێت کەواتە لەگەڵ ئەودایە ؟
ووتی : هاوار بۆ تۆ ئەوە فەرموودەیەکە کە لە هەموو فەرموودەکانی دیکە زیاتر سوکناییە بۆ چاوم « تامەزرۆیم دڵم پێی خۆشە » هەشتا و ئەوەندە ساڵ بەسەرمدا تێپەڕیوە هیچ کەسێکم نەدیوە فەرموودەی مجاهد ڕەدد بکاتەوە تەنها جەهمی نەبێت وە پێشەوایانی شارەکان هێناویانە گێڕاویانەتەوە وە زانایان وەریان گرتووە و قەبوڵیان کردووە لە مێژ سەد و پەنجا و ئەوەندە ساڵە .
{ السنة للخلال ١ / ١٨٦ }

بڕوانە ئەوە اجماعە أبو مسعود الجريري خۆی ١٤٤ کۆچی دوایی کردووە وە دەڵێ سەد و پەنجا ساڵە زانایان ئەم فەرموودەیە دەبیستن و وەری ئەگرن وە ئەوەشی ڕەددی کردبێتەوە جەهمیە (بۆ ئەوانەی عەقڵیان هەیە).

٨ - **محمد بن إسماعيل السلمي** « ت ٢٨٠ هـ » دەڵێ : هەرکەسێک کە گومانی وایە یان خەیاڵی کردووە کە لەلایەن الله ەوە بەڵێنی پێ نەدراوە بەو پلە و پێگەیە کە لە فەرموودەی مجاهد دا هاتووە ئەوە لە لای ئێمە جەهمیە .
{ السنة للخلال ١ / ١٨٩ }

٩ - **محمد بن عثمان بن أبي شيبة** « ت ٢٩٧ هـ » دەڵێ : پێم گەشتووە لە هەندێک نەزانەوە نکۆڵی لە فەرموودەکە کردووە بە نەزانی خۆی لە ڕەدد کردنەوەی ئەوە زانایان ڕێگەیان پێ داوە کە لە پێش ئەودا بوون لەوانەی کەباسمان کرد وە کەس نازانم لەوانەی ئەو فەرموودەیەم لێوە باس کردوون ئیللا تەسلیم بووە بەو فەرموودەیە بەو چەشنەی کە هەواڵەکە لەسەری هاتووە وە ئەوان زاناتر بوون بە قورئان و سوننەتی پێغەمبەر { ﷺ } لەو نەزانانەی کە

فەرموودەکەیان رەدد کردۆتەوە وە گومانی بردووە کە مەقامی مەحمود تەنها شەفاعەتە و هیچ مەقامێکی دیکە نیە جگە لەوە .
{ السنة للخلال ١ / ١٩٩ }

١٠ - أبو بكر المروذي دەڵێ : پرسیارم لە أبو عبد الله کرد دەربارەی ئەو فەرموودانەی کە جەهمیەکان رەددیان ئەکەنەوە دەربارەی سیفات و بینی الله جل جلاله « لە ڕۆژی دوایی » و شەوڕەوی « پێغەمبەر { ﷺ } » و چیرۆکی عەرش .

أبو عبد الله : بە صحیح « ڕاستی دانان » وە فەرمووی : زانایان وەریان گرتوون بە قەبوڵ کردن تەسلیمی ئەو هەواڵانە دەبین وەک چۆن هاتوون .
دەڵێ : ووتم پێی : پیاوێک ڕەخنە ئەگرێت لەهەندێ لەو هەواڵانە کە هاتوون ؟
واتە : حوکمی چییە
فەرمووی : پشتی تێ ئەکرێت (هەجر ئەکرێت)
پاشان فەرمووی : ڕەخنەی چییە لەو شوێنە دانیان پێدا دەنرێ بەو جۆرەی کە هاتوون .
{ السنة للخلال ٢٦٧ }

ووتم : ئەم گواستنەوەی ووتەی امام أحمد لە لایەن المروذي ەوە بەڵگەی ئەوەیە کە ئەم فەرموودانە وەرگیراون و بە صحیح دانراون هەر بە لاوازیش دانەنراون و پاشان ووترابێت بەڵام وەردەگیرێن لەبەر ئەوەی زانایان وەریان گرتوون نەخێر صحیحن پاشان ئەوەی کە دەڵێن زانایان وەریان گرتوون الزام کردنی نکۆڵیکارانە بە وەرگرتنی .

١١ - أبو بكر المروذي دەڵێ : بیستم هارون بن العباس الهاشمي پرسیاری دەکرد لە أبو جعفر الدقيقي محمد بن عبد الملك - الرضا العدل - کاتێک هات بۆ بەغداد لە مەجلیسەکەیدا لە پێش چاو هەموو خەڵکی : چی دەڵێیت دەربارەی ئەو الترمذي ە ئەوەی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } ـی ڕەدد کردۆتەوە فەرموودەی ابن فضيل عن ليث عن مجاهد ؟

ووتی : عثمان بن أبي شيبة هەواڵی پێداین لە مێژ پەنجا ساڵە حوکمی ئەو کەسەی ئەم فەرموودەیە ڕەدد دەکاتەوە ئەوەیە نەفی بکرێت کەس ئەم فەرموودەیە ڕەدد ناکاتەوە زەندیقەکان نەبێ .
وەک الباني و ربیع مەدخەلی و سلیمان علوان
{ السنة للخلال ٢٦٨ }

١٢ - أبو بكر المروذي دەڵێ : بیستم أحمد بن أبي زهير دەیووت : بیستم هارون بن معروف دەیفەرموو : ئەم فەرموودەیە زەندیقەکان ڕەددی دەکەنەوە
{ السنة للخلال ٢٦٩ }

١٣ - أبو بكر المروذي دەڵێ : عبد الوهاب الوراق ووتی : ثنا أبا زكريا المقرئ قال : حدثنا محمد بن بكير قال : حدثنا محمد بن فضيل عن ليث عن مجاهد : [عسى أن يبعثك مقاما محمودا] فەرمووی : دایدەنیشێنێت لەسەر عەرش .
عبد الوهاب الوراق « ت ٢٥١ هـ » ووتی : هەرکەس ئەم فەرموودەیە ڕەدد بکاتەوە جەهمیە. وەک الباني و ربیع مەدخەلی و سلیمان علوان
{ السنة للخلال ٢٧٠ }
ووتم : پرسیار کرا لە امام أحمد : بڕۆین بۆ لای کێ و پرسیار لە کێ بکەین دوای تۆ ؟؟
فەرمووی : عبد الوهاب الوراق .

١٤ - الخلال دەڵێ : حدثنا أبو بكر المروذي قال : حدثني أبو بكر بن حماد المقرئ « هاوەڵی أبو عبد الله أحمد بن حنبل» قال : حدثنا أحمد بن صالح المصري قال : حدثنا يحيى بن حسان قال : ثنا ابن فضيل عن ليث عن مجاهد : « عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا » فەرمووی : لەسەر عەرش دایدەنیشێنێت .

أبو بكر بن حماد المقرئ دەڵێ : هەر کەسێک ئەم فەرموودانەی لە لا باس کرا بێدەنگ بوو دەربارەیان ئەوە تۆمەتبارە چ جای بۆ کەسێک ڕەددیان بکاتەوە و تانەیان لێ بدات یان قسەیان تێدا بکات .

{ السنة للخلال ٢٧٢ }

١٥ - أبو بكر المروذي دەڵێ : پرسیارم کرد لە أبو قلابة (ت ٢٧٦ هـ) دەربارەی ئەو فەرموودەیەی ابن فضيل ؟

ووتی : حدثنا عمرو بن علي بن بحر بن كنيز قال : ثنا ابن فضيل عن ليث عن مجاهd لە فەرمایشتی الله سبحانه تعالى [عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] فەرمووی : لەسەر عەرش دایدەنیشێنێت .

أبو قلابة ووتی : هیچ کەس ئەو فەرموودەیە ڕەدد ناکاتەوە تەنها بیدعەچیەکان و زەندیقەکان نەبێ .

{ السنة للخلال ٢٨٧ }

١٦ - الخلال دەڵێ : حدثنا أبو بكر المروذي : پرسیارم لە أبو عبد الله بن عبد النور « ت ٢٧١ هـ » کرد دەربارەی فەزیلەتی پێغەمبەر { ﷺ } فەرموودەی مجاهد ؟

ووتی : سوێند بە الله پێغەمبەر { ﷺ } فەزیلەتێکی دیکەی نیە هاووێنەی ئەوە بە شەیخەکانم گەشتووم وەریان ئەگرتن و قەبوڵیان ئەکرد وە دڵیان پێی خۆش بوو وە هیچ کەسێک رەددی ناکاتەوە تەنها کەسێکی پیسی جەهمی نەبێت .
{ السنة للخلال ٢٨٩ }

١٧ - الخلال دەڵێ : حدثنا أبو بكر قال : ثنا أبو الفضل محمد بن العباس الدوري ووتی : له أبو عبيد القاسم بن سلام «ت ٢٢٥ هـ » م بيستم دەيفەرموو : ئەم فەرمووودانە حەقن
ڕاستن گومانمان لێیان نیە جێ متمانەکان لە یەکدیەوە گواستوونیانەتەوە تاوەکو گەشتوون بە ئێمە بەڕاستیان دەزانین باوەڕمان پێیان هەیە بەو جۆرەی کە هاتوون .
{ السنة للخلال ٢٩٥ }

١٨ -الإمام أحمد بن حنبل (241هـ) - رحمه الله - دەڵێ :
قد تلقّتها العلماء بالقبول نُسلّم الأخبار كما جاءت
واتە : زانایان دەم بەدەم قبوڵیان کردووە وە تەسلیمی بوونەوە وەک ئەوەی هاتووە

١٩ -أبو داود السِّجستاني صاحب السُّنن (275هـ) دەڵێ :
من أنكر هذا فهو عندنا مُتهمٌ ما زال النّاس يُحدِّثون بهذا يُريدون مُغايظة الجهمية وذلك أن الجهميّة يُنكِرون أن على العرشِ شَيءٌ. قال: ما ظننت أن أحدًا يُذكرُ بالسُّنّةِ يتكلَّم في هذا الحديث

واتە : ئەوەی ئەم فەرموودەیە ئینکاری بکات لای ئێمە (سەلەف) تۆمەتبار دەکرێت بەردەوام خەڵک ئەم فەرموودەیان گێڕاوەتەوە مەبەستیان ئەوەبووە بەم ئەثەرە دەمکوتی جەهمیەکان بکەن لەبەر ئەوەیە کە جەهمیەکان ئینکاری ئەوە دەکەن کە هیچ شتێک لەسەر عەرش نیە نەم زانیوە کە یەکێک باسی سوننەت بکات قسە لەم فەرموودەیە بکات بە خراپە

٢٠ -أبو علي الزعفراني البُصيراني (280هـ) دەڵێ : ما أدركنا أحدًا يردّه إلا من في قلبه بَلِيّة يُهجَرُ ولا يُكلّم

واتە : بە هیچ کەسێک نەگەیشتووین ئەم ئەثەرەی مجاهد ڕەت بکاتەوە ئیللا ئەو کەسە نەبێت کە بەڵا و فیتنەی هەڵخلیسکان لەدڵی هەبێت . هەجر دەکرێت و قسەی لەگەڵ ناکرێت

٢١ -إبراهيم الحربي (285هـ) دەڵێ : هذا حدَّثَ به عثمان بن أبي شيبة (239هـ) في المجلسِ على رُؤوسِ النَّاسِ فكم ترى كان في المجلس عشرين ألفًا ؟ فترى لو أن إنسانًا قام إلى عُثمان فقال: لا تُحدِّث بهذا الحديث أو أظهر إنكاره تراه كان يخرج من ثَمّ إلا وقد قُتِلَ

واتە : عثمان بن أبي شيبة لە مجلیسێکدا لەسەرووی خەڵکەوە ئەم ئەثەرەی مجاهدی گێڕایەوە نزیکەی ٢٠ هەزار کەس دەبینرا لە مجلس پیاوێک هەستا و هات بۆلای عثمان وتی : ئەم ئەثەرە مەگێڕەوە وە زۆر ئینکاری کرد تەبعەن دەرچوو گەر دەرنەچووبا دەکوژرا

٢٢ -قال أبو بكر النجاد (ت348 هـ) له (السير 502/15)ـدا دەڵێ:
پرسیارم كرد له أبا يحيى النَّاقِدَ ويعقوب المُطوّعيَّ وعبد الله بن أحمد بن حنبل وجماعة من شُيوخنا فەرموودەکەی محمد بن فضيل عن ليثٍ عن مُجاهد ـيان دەگێڕایەوە وە پرسیارم كرد له أبا الحسن العطار دەربارەی گێڕانەوەی حەدیثی مُجاهد وتی : بیگێڕەوە

النّجاد دەڵێ : ثم نظرت في كتاب أحمد بن الحجاج المروذيّ - وهو إمامنا وقُدوتنا والحُجّة لنا في ذلك - فوجدتُ فيه ما قد ذكرهُ من ردَّ حديث عبد الله بن سلام ومُجاهد وذكر أسماء الشُّيوخ الذين أنكروا على من ردَّ ذلك أو عارضه

واته : له پاشاندا سەیری کتێبی أحمد بن الحجاج المروذيّ ـم کرد (الرد من رد حديث مجاهد) کە ئیمام و پێشەنگی ئێمەیە وە بەڵگەیە بۆمان لەم باسەدا بينيم باسی ئەوانەمان بۆ دەکات کە ڕەدی حديث عبد الله بن سلام ومُجاهد دەکەن وە ناوی ئەم شێخانە باس دەکات کە ئینکاریان کردووە لەسەر ئەو کەسەی ڕەتی ئەم فەرموودەیە دەکاتەوە یاخود ڕەخنە و کێشەی لەگەڵ دەکات

النّجّادُ دەڵێ : فالذي ندينُ الله تعالى به ونعتقِدُهُ ما قد رسمناهُ وبيّنّاهُ من معاني الأحاديث المُسندة عن رسول الله { ﷺ } وما قاله عبد الله بن العبّاس ومن بعده من أهل العلموأخُذُوا به كابرًا عن كابرٍ وجيلاً عن جيلٍ إلى وقت شُيوخِنا في تفسير قوله تعالى: [عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] أن المقام المحمود هو: قعودُهُ مع رَبّه على العرشِ وكان من جَحَدَ ذلك وتكلَّمَ فيه بالمعارضةِ إنّما يُريدُ بكلامِهِ في ذلك كلام الجهميّة يُجانب ويُباينُ ويُحذَّرُ عنه

واتە : ئەوەی دینداری پێوەی دەکەین بۆ الله تعالی وە عەقیدەمان وایە لەوەی کە بۆمان وێنە کراوە وە بۆمان ڕوونکراوەتەوە لە واتای فەرموودە پشت بەستراوەکان لە رسول الله ـەوە { ﷺ } وە ئەوەشی ابن عباس وتوویەتی وە ئەوەشی پاش ئەو لە ئەهلی علم کە گەورە لە گەورە وەری گرتووە جیل بە جیل تا ئیستای ئێمەی تێیداین لە تەفسیری ئایەتی [عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا] مقام المحمود بریتیە لە : دانیشتنی پێغەمبەر { ﷺ } لەگەڵ الله تعالی لەسەر عەرش ئەوەی ئینکاری ئەوە بکات یاخود قسەی لەسەر بکات بە دژی ئەوە مەبەستیەتی وتەی جەهمیەت سەربخات لێی دووربکەوە و جیاببەوە وە ئاگاداری بدەن لێی

النَّجادُ دەڵێ : وذكرَ لنا أبو إسماعيل السُّلميّ أمرَ التِّرمذيّ الذي ردَّ فضيلةَ النبي { ﷺ } وصغَّرَ أمره وقال: لا يؤمن بيومِ الحِسابِ

واتە : ابو اسماعيل السلمي بۆی باس کردین دەربارەی الترمذي کە فەرموودەی مجاهد ـی ڕەت کردەوە وە ئەثەرەکەی بچوک دەکردەوە وتی : الترمذي ئیمانی بە ڕۆژی لێپرسینەوە نیە

النّجاد دەڵێ : وعلى ذلك من أدركتُ من شيوخنا أصحاب أبي عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل فإنّهم مُنكِرون على من رَدّ هذه الفضيلة ولقد بيّن اللهُ ذلك على ألسِنَةِ أهل العلم على تقادم الأيامِ فتلقَّاهُ النَّاسُ بالقبولِ فلا أحد يُنكرُ ذلك ولا يُنازِعُ فيه فهذا مذهبُنا وديننا واعتقادُنا وعليه نشأنا ونحن عليه إلى أن نموت إن شاء الله فلزِمنا الإنكارُ على من رَدَّ هذه الفضيلة التي قالها العلماء وتلَقّوها بالقبولِ فمن رَدَّها فهو من الفرقِ الهالكة

واتە : لەسەر ئەمە گەیشتووین بە شێخەکانمان لە هاوەڵانی ئیمام ئەحمەد کە ئینکاری ئەو کەسانەیان ئەکرد کە ئەم ئەثەرە ڕەت دەکەنەوە لە کاتێکدا الله تعالی لەسەر زمانی ئەهلی علم بۆی ڕوون کردووینەتەوە لەسەر هەموو ڕۆژگار و ڕۆژە ڕۆشتووەکانی پێشین خەڵک دەم بە دەم قبوڵیان کردووە هیچ یەکێک ئینکاری لێ نەکردووە وە هیچ یەکێک ناکۆکی لەسەر نەکردووە ئەوە مەزهەب و دین و عەقیدەمانە وە لەسەری گەورە بووینە وە لەسەری ئەبین تا ئەو کاتەی دەمرین ان شاء الله زانایان ملزمان دەکەن بەوەی کە ڕەدی ئەو کەسانە بدەینەوە کە ئەم فەزیلەتە ڕەت دەکەنەوە دەم بەدەم قەبوڵ کراوە ئەوەشی ڕەتی بکاتەوە لە گرووپە تیاچووەکانە

ابن القيم دەڵێ : القاضي ابي يعلى دەڵێ: المروزي کتێبێکی نووسی لەسەر فضيلة النبي { ﷺ } وە تێیدا باسی اقعاد (دانیشتنی) پێغەمبەر دەکات لەسەر العرش القاضي دەڵێ : ئەوە وتەی أَبي داود وأحمد بن أصرم ويحي بن أبي طالب وأبي بكر بن حماد وأبي جعفر الدمشقي وعياش الدوري واسحق بن راهويه وعبد الوهاب الوراق وإبراهيم الأصبهاني وإبراهيم الحربي وهرون بن معروف. ومحمد بن إسماعيل السلمي ومحمد بن مصعب العايد وأبي بكر ابن صدقة ومحمد بن بشر بن شريك وأبي قلابة وعلي بن سهل وأبي عبد الله بن عبد النور وأبي عبيد والحسن بن فضل وهارون بن العباس الهاشمي واسماعيل ابن ابراهيم الهاشمي ومحمد بن عمران الفارسي الزاهد ومحمد بن يونس البصري وعبد الله بن الامام أحمد والمروزي وبشر الحافى .

ابن تيمية (728هـ) لە (مجموع الفتاوى374/4)ـدا دەڵێ : إذا تبيّن هذا فقد حدَّث العُلماء المرضيّون وأولياؤه المقبولون: أنّ محمدًا رسول الله يُجلسه ربه على العرش معه روى ذلك محمد بن فضيل عن ليث عن مجاهد فى تفسير: [عسى أن

يبعثك ربك مقاما محمودا] أو ذكر ذلك من وجوه أخرى مرفوعة وغير مرفوعة ومنن أثبت هذا الأثر وتلقاه بالقبول :

زانا و ئەولياكان ئەم ئەثەرەی مجاهيد ـيان گێڕاوەتەوە نمونەی : ابن أبي عاصم والدارقطني والطبراني وابن بطة والبربهاري وابن النجاد والبغوي والخلال و المروذي وابن السَّرَّاج الشّافعي وغيرهم كثير جدًا

وەڵامی چەند گومانێک

یەکەم :

ئەهلی بیدەع دەڵێن : ئەثەرەکەی مجاهد متناقض ـە لەگەڵ فەرموودەی الشفاعة !!!

الطبري لە وەڵامدا دەڵێت :

وهذا ليس مُناقضًا لما استفاضت به الأحاديث من أن المقام المحمود هو الشَّفاعة باتفاق الأئمة من جميع من ينتحل الإسلام ويدّعيه لا يقول إن إجلاسه على العرش مُنكرًا وإنّما أنكره بعض الجهمية ولا ذِكره في تفسير الآية مُنكر.

واتە : ئەوە مناقض نیە لەگەڵ ئەوەی کە فەرموودەی الشفاعة مشهورة کە مقام المحمود بە یەک دەنگی بریتیە لە الشفاعة بە ئیتیفاقی ئەئیمەت لە گشت ئەو کەسانەی خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلامەتی و بانگەشەی بۆ ئەکەن نەیان وتووە : دانیشتنی پێغەمبەر { ﷺ } لەسەر عەرش منکرە بەڵکو تەنها هەندێک لە جەهمیەکان ئینکاریان کرد و بە منکر ناویان برد وە لەتەفسیری ئایەت ئینکاری نەکراوە

دووەم :

ئایا تەفسیری المقام المحمود بە دانیشاندنی پێغەمبەری { ﷺ } لەسەر عەرشی خوا تەنها قسەی ئیمامی مجاهدە ولاوازە ؟

ئیمامی خەللال بەسەنەدی خۆی دەگێڕێتەوە لە هاوەڵی بەڕێز عبدالله بن سلام کە فەرموویەتی: إذا كان يوم القيامة جيء بنبيكم { ﷺ } فَأُقعِد بين يديّ الله على كرسيه. واتە: کاتیک ڕۆژی قیامەت دێت پێغەمبەرەکەتان { ﷺ } دەهێنن ودادەنیشێنرێت لەبەر دەستەکانی الله لەسەر کورسیەکەی .

{ كتاب السنة للخلال:رقم ٢٣٦ }

لەکۆتایی ئەڵێم :

ئاشکرایە کە مجاهد قوتابی گەورە زانای تەفسیر ئیبن عەباس بووە کە ناسراوە بە تەرجومان و حیبری ئومەت وسێ جار تەواوی قورئانی لەبەردەستدا خوێندووە وئایەت بەئایەت پرسیاری تەفسیرەکەی لە ئیبن عەباس کردووە وئەویش وەڵامی داوەتەوە .

ناکرێت موجاهد بە ڕەئی وبۆچوونی خۆی تەفسیری وەها شتێکی غەیبیات بکات .!

بەڵکو ئەم تەفسیرەی لە مامۆستاکەی خۆی ئیبن عەباس وەرگرتووە وە ئیبن عباس ـیش قوتابی پێغەمبەر بووە { ﷺ } وە خۆی دوعای بۆ کردووە کە الله شارەزایکات لە قورئان

ئەگەر تەفسیری مەقامی مەحمود بە دانیشاندنی پێغەمبەر { ﷺ } لەسەر عەرش تەنها بۆچوونی مجاهد بوایە وهەڵەبوایە چۆن هەموو ئەهلی سوننە یەکڕیزبوون تێیدا وئەوە عەقیدەیان بووە؟!

[عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا]

ئەم ئایەتە دوو تەفسیری هەیە

یەکەم : رسول { ﷺ } شەفاعەتی دەدرێتێ لەڕۆژی قیامەت و شەفاعەتەکات بۆ دەسپێکردنی حساب لەمەیا هیچ کێشەیەک نیە و هەموان قبوڵیانە بێجگە هەندێک کۆمەڵی گومڕا و کافر

دووەم : الله تعالی رسول { ﷺ } دەئەنیشێنێ لەسەر عەرش ئەمەیان جەهمیەکان و کۆمەڵە کەسێک لەم سەردەمە کەخۆیان پێموەحیدە و خۆیان پێ شوێنکەوتەی سەلەفە ڕەتیەکەنەوە عەلەساس ئەوڕیوایە تانەی هاتوە لەوبارەیەوە ضەعیفن باشە لێیانەپرسم کێ عیلمی جەڕح و تەعدیل و عیلمی ڕیجال و حەدیشیداناوە ئایا هەر سەلەف نەبون ؟

ئایا هەرئەوان حەدیث و قورئان و تەفسیرە کەیان بۆ ئێمە نەقڵ نەکردوە ؟
ئایا هەموو سەلەف خیانەتیان لێمان کردوە ؟
ویستویانە دینی الله تعالی بەلاڕێیا بەرن ؟
هەموویان کۆبونەتەوە وتویانە بافێڵ لەخەڵک بکەین ئەم ڕیوایەتە وەلەو ضەعیفە بەڵام ئێمە لەسەریەڕۆین بەخەڵکەڵێین ئەوەی ڕەتی کاتەوە جەهمیە با خەڵک گومڕاکەین ؟
ئەوێرن ئەوقسەیە بکەن ؟
بێگومان گەر شوێن کەوتەی سەلەفبن بەهەق ناوێرن وابڵێن بەڵام گەر هەربەناو بڵێن ئێمە شوێن کەوتەی سەلەفین ئەوا زۆر ئاسانە لاتان ڕەتیکەنەوە

سەلەف هەموویان کۆک بون لەسەر وەرگرتنی ئەوڕیوایەتانە ئەوەشی ڕەتی کردبێتەوە زۆر لەسەری تونبون بەجەهمی و موبتەدیع و گومڕا ناویان بردوە .

کۆتا وەڵامیش بۆ ئەو نەزانانەی ڕەددی ئەثەرەکەی إمام مجاهد دەدەنەوە دەڵێن لەم ئەثەرەدا لیث هاتووە لیث ـیش لەلای بەشێک لەسەلەف بەضعیف دانراوە بەڵێ لەلای هەندێک لە زانایان لیث بەضعیف دانراوە ئەویش تەنها لە زانستی فەرموودەدا بەڵام لە زانستی تفسیردا ئەگەر ضعیف ـیش بێت لێی وەردەگیرێت لەمەنهەجی سەلەفدا .

قال يحيى بن سعيد القطان : تساهلوا في التفسير عن قوم لا يوثقونهم فى الحديث ثم ذكر ليث بن أبي سليم وجويبر بن سعيد والضحاك ومحمد بن سائب يعني الكلبي وقال : هؤلاء لايحمل حديثهم ويكتب تفسير عنهم.

يحيى بن سعيد القطان فەرموویەتی : سەلەف ئاسانکارییان کردووە لەتفسیری قورئان بۆ کەسانێک کەوا بەسیقەیان دانانێن لەفەرموودەدا لەوانەش : ليث بن أبي سليم وجويبر بن سعيد والضحاك ومحمد بن سائب واتە الكلبي ئەمانە فەرموودەیان لێ وەرناگیرێت بەڵام تفسیریان دەنوسرێت .
{ دلائل النبوة للبيهقي : ٣٥/١ والخطيب في الجامع : ١٥٨٨ }

ووتم : هەر لەبەر ئەمەیە سەلەف بەتێکڕا ئەثەرەکەی إمام مجاهدیان بەصحیح داناوە و ووتویانە ئەوەشی ڕەددی بکاتەوە جەهمییە جائەوانەی دێن ئەم ئەثەرە بەضعیف دادەنێن یان دەبێت بڵێن سەلەف جاهل بوون یان دەبێت بڵێن سەلەف خائن بوون حاشا وکلا خائن و جاهل ئەوانەن کەوا لەسەر مەنهەجی سەلەف نارۆن.

يحيى بن سعيد القطان : مامۆستای ئیمامی احمد ـی کوڕی حنبل و عبد الرحمن بن مهدي و يحيى بن معين و علي کوڕی مديني وچەندان زانای تر بووە رحمهم الله تعالى کەچی ئێستا کۆمەڵێک جەهمی کە خۆیان داوەتە پاڵ ئەو سەلەفەی ئەم ئەثەرەیان قبوڵکردووە دێن تەعن دەدەن لەو ڕیوایەتانەی هاتوون دەربارەی دانیشتنی رسول الله { ﷺ } لەسەر عەرش بەبیانووی ئەوەی ليث بن ابي سليم ضعيفە لە نموونەی ئەم جەهمییە دیارانە کە لەژێر ناوی موحید و سەلەف خۆیان حەشارداوە
[الالباني بەهیلاک چوو ربيع مدخەلی و سولیمان ناصر العلوان و ئیلیاس کانی مازویی]

والله اعلم

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی
فێرخوازێکی زانستی شەرعی